

Antra ROSKOŠA

Valodas loma starpkultūru komunikācijas procesā mūsdienu Latvijas daudz kultūru sabiedrības kontekstā

Atslēgvārdi: lingvistiskā identitāte, valodu daudzveidība, daudz kultūru sabiedrība, starpkultūru komunikācija.

Anotācija

Valodas loma mūsdienu Latvijas daudz kultūru sabiedrības kontekstā joprojām ir viens no pretrunīgākajiem un visvairāk apspriestajiem jautājumiem, tāpēc raksta mērķis ir analizēt valodas lomu starpkultūru komunikācijas procesā mūsdienu Latvijā – gan tad, kad valoda izpaužas kā tilts, kas veicina pozitīvu komunikāciju starp atšķirīgām kultūrām piederīgiem cilvēkiem, gan arī tad, kad tā ir kā barjera starpkultūru komunikācijā un kavē tās attīstību. Rakstā pētītas Eiropas Savienības direktīvas valodas jautājumā un to saistība ar valodas situāciju Latvijā. Atspoguļots arī studentu viedoklis valodas jautājuma risināšanai Latvijā.

The Role of Language in the Intercultural Communication Process of Modern Latvia Multicultural Society

Keywords: linguistic identity, linguistic diversity, multicultural society, intercultural communication.

Summary

Nowadays almost every country is more or less multicultural. Cultural and linguistic differences of every country are considered to be the advantage of the EU. Students who have different language skills and are able to work in a multicultural environment have more prospects in the labour market. However, it is also important to preserve and develop students' original cultural and linguistic identity because of the dominance of economically strong and powerful languages and cultures, for example, the American or Russian languages and cultures. A positive attitude to the original language and culture and the respect to other languages and cultures are the key criteria for students' successful performance in the intercultural communication process. The aim of the research was to analyze the role of the language in the intercultural communication process paying attention to the following aspects – when language is like a bridge and favours the intercultural communication process and when it is like a barrier and hinders the communication. The main conclusions of the research are following:

1. EU respects linguistic diversity. Every language is of a high value.
2. The Latvian language and culture has always been close with different cultures and languages – German, Polish, Swedish, Russian, Livs, Estonian, Lithuanian, Belarusian etc. That is why the cultural and linguistic environment of Latvia could be considered as favourable for the development of different cultures and languages.
3. Due to the fact that there is a very high amount of Russian speaking people living in Latvia, Latvian students are more concerned about the preservation of

their native language and culture. Whereas, Russian speaking and foreign students are more concentrated on foreign language studies and usage.

4. The issue of the Latvian and Russian language status and opportunities for their preservation and development is a serious problem in Latvia. That is why the language as a barrier in intercultural communication is more emphasized by Latvian and Russian speaking students in comparison with foreign students.
5. Economic considerations could be a motivating factor to study languages as different language skills help to succeed in the labour market and promote the development of positive and democratic atmosphere in the society of Latvia.

Ieva RUDZINSKA, Iveta BOGE

An ESP Study Course Quality Enhancement through Student and Teacher *Erasmus* Mobility

Keywords: *Erasmus* teacher mobility, *Erasmus* student mobility, higher education institution (HEI), Sports terminology in English (ESP), study course quality.

Annotation

The article **aims** to explore the influence of *Erasmus* teacher and student mobility on a single ESP course – Sports terminology in English. There is little evidence on how students evaluate *Erasmus* lectures, and how *Erasmus* teacher influences study course quality.

To research these issues, firstly, it was determined what constituted the quality of Sports terminology study course; secondly, literature analysis on *Erasmus* programme drawbacks and benefits from European and Latvian perspective was carried out; thirdly, the change of the quality of Sports terminology study course as the result of *Erasmus* mobility was investigated. The quality system, developed on the basis of European Guidelines (European Foundation for Quality Management – the EFQM Excellence Model, The Common European Framework for Reference for Languages: learning, teaching, assessment, a. o.) served as the basis for the quality assessment in a single study course, the main study course qualities being course adequacy, deep approach, individual learning, cooperation and attractiveness.

Apmaiņas programmas *Erasmus* studentu un docētāju mobilitāte lietišķās svešvalodas studiju kursa kvalitātes uzlabošanai

Atslēgvārdi: *Erasmus* docētāju mobilitāte, *Erasmus* studentu mobilitāte, augstskolas, lietišķās svešvalodas studiju kursu kvalitāte.

Kopsavilkums

Raksta mērķis ir analizēt apmaiņas programmas *Erasmus* docētāju un studentu mobilitātes ietekmi uz lietišķās svešvalodas studiju kursa kvalitāti dažādos aspektos, izmantojot izstrādāto studiju kursu kvalitātes izvērtēšanas sistēmu.

Kvantitatīvo datu iegūšanai rakstveida aptauju veido 11 jautājumi par svešvalodas studiju kursa apguves aspektiem, piemēram, cik droši jutās studenti

nodarbībās; vai mikroklimats bija draudzīgs; vai studenti attīstīja sadarbības prasmes; vai apguva jaunus faktus un terminus; kā uzlaboja valodas lietošanas prasmes (lasīšanu, runāšanu, klausīšanos, rakstīšanu); kā pilnveidoja svešvalodu kompetenci, tostarp arī starpkultūru komunikatīvo kompetenci. Kvalitatīvie dati iegūti intervijās ar studentiem un docētājiem.

Respondenti ir trīs augstskolu pārstāvji – Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijas, Lietuvas Sporta universitātes (*Lietuvos sporto universitetas*) Kauņā (*Kaunas*) un Fiziskās audzināšanas universitātes (*Akademia Wychowania Fizycznego*) Vroclavā (*Wrocław*) studenti un docētāji. Pētījums tika veikts trīs gadu garumā (no 2011./2012. studiju gada līdz 2013./2014. studiju gadam) lietišķās svešvalodas studiju kursā *Komunikācija sportā svešvalodā*.

Analīze ļauj secināt, ka sporta studenti augstu vērtē programmas *Erasmus* docētājus, kas nodarbībās izmantojuši daudzpusīgas studiju metodes. Apmaiņas studenti atzīst, ka nodarbībās viņi sazinājās ļoti brīvi un nepiespiesti, pat ja viņu svešvalodu prasmes un kompetences nebija pietiekami augstā līmenī. Studenti uzsver, ka apguvuši ne tikai svešvalodu, bet arī attīstījuši starpkultūru komunikatīvo kompetenci un ieguvuši vairāk zināšanu par sportu citās valstīs.

Pētījuma rezultāti liecina, ka studentiem apmaiņas programmā *Erasmus* nodarbības liekas interesantākas un aizraujošākas nekā ierastajā vidē (savā augstskolā pie zināmiem docētājiem), tāpēc jāatzīst, ka tādējādi ir iespējams uzlabot lietišķās svešvalodas studiju kursu kvalitāti.

Virginija Jūratē PUKEVIČIŪTĒ

Einstellung der Studierenden zur Entwicklung ihrer metakognitiven Kompetenz im Fremdsprachenunterricht

Schlüsselwörter: Studenten/innen, metakognitive Kompetenz, Lernplanung, Lernkontrolle und -bewertung, Lernanalyse, Fremdsprachenlernen.

Annotation

Im Artikel werden die Bestandteile der metakognitiven Kompetenz bestimmt und ihre Bedeutung beim Fremdsprachenlernen analysiert. Die wissenschaftlichen Studien zeigen, dass auf das Lernen (sowie Fremdsprachenlernen) verschiedene Faktoren, d. h. Motivation, Einstellungen, kognitive, soziale sowie kommunikative Fertigkeiten der Lernenden, Einfluss ausüben. Darum ist es wichtig, die Rolle der Metakognition im Lernprozess zu untersuchen und die Meinung der Studierenden über ihre Fähigkeiten und ihre Bereitschaft zur effektiven Steuerung des Lernens zu erfahren, d. h. den Entwicklungsstand der metakognitiven Kompetenz der Befragten beim Fremdsprachenlernen zu bestimmen. Aufgrund der Untersuchungsergebnisse kann man schließen, dass die Fähigkeiten oder die Bereitschaft der Studierenden zur effektiven Steuerung des Lernprozesses noch nicht ausreichend entwickelt sind.

Studentu skatījums uz metakognitīvās kompetences attīstīšanu svešvalodu apguves procesā

Atslēgvārdi: studenti, metakognitīvā kompetence, mācību plānošana, mācību kontrole un vērtēšana, mācību analīze, svešvalodu mācības.

Kopsavilkums

Rakstā pētīta metakognitīvās kompetences izpausme un nozīme svešvalodu apguves procesā. Saskaņā ar zinātniskajiem pētījumiem mācīšanās ietekmē dažādi faktori: motivācija, attieksme, kognitīvās, sociālās un komunikācijas prasmes. Tāpēc ir svarīgi atklāt metakognitīvo prasmju nozīmīgumu mācību procesā, noteikt studentu skatījumu uz prasmēm un sagatavot, efektīvi organizēt un vadīt mācību procesu.

Pētot studentu attieksmi pret faktoriem, kas nosaka metakognitīvās kompetences attīstību, rodas šādi problemātiski jautājumi: cik lielā mērā metakognitīvās prasmes ir svarīgas pētījuma dalībniekiem, kā savstarpēji korelē šīs kompetences komponenti un kādi faktori (dzimums, vecums utt.) ietekmē kompetences attīstību.

Lai atbildētu uz šiem jautājumiem, tiek izvirzīts **mērķis**: noteikt studentu skatījuma tendences metakognitīvās kompetences attīstīšanā, bet pētījuma mērķu sasniegšanai tiek izvirzīti šādi uzdevumi:

- 1) izpētīt studentu skatījumu uz metakognitīvās kompetences komponentiem svešvalodu apguves procesā,
- 2) noteikt metakognitīvās kompetences komponentu savstarpējās korelācijas,
- 3) izanalizēt faktorus, kas ietekmē pētījuma dalībnieku metakognitīvās kompetences attīstības līmeni.

Pētījuma laikā tika aptaujāti 356 otrā semestra studenti no dažādām Lietuvas universitātēm, bet metakognitīvās kompetences izpētes rezultāti tiek pētīti šādos līmeņos: prasme (1) plānot, (2) kontrolēt un vērtēt, kā arī 3) analizēt mācību procesu.

Aptaujas rezultāti liecina, ka studenti spēj kognitīvā līmenī plānot mācību mērķus un izvēlēties stratēģijas šo mērķu sasniegšanai, bet metakognitīvajā līmenī pētījuma dalībniekiem rodas dažas problēmas. Novērtēšana ir sarežģīts process, un audzēkņiem bieži pietrūkst zināšanu vai prasmju, lai objektīvi novērtētu mācāmā materiāla apguves līmeni, jo tas joprojām bieži tiek saistīts ar pedagoga funkcijām un skolēni vai studenti reti tiek iesaistīti vērtēšanā. Tika arī konstatēta respondentu pozitīvā attieksme pret mācību analīzi, bet saskaņā ar pētījuma rezultātiem tikai trešdaļa analizē savas mācības, citi šaubās par savām prasmēm vai nejut tādu nepieciešamību. Nosakot faktorus, kas ietekmē metakognitīvās kompetences attīstību, tika noskaidrots, ka tikai „dzimums” parāda statistiski nozīmīgas atšķirības. Kopumā var secināt, ka pētījuma dalībnieku prasme un gatavība efektīvi organizēt un vadīt mācību procesu vēl ir nepietiekama.

Līga KĻAVIŅA

Motivācija un tās loma svešvalodu apguves procesā augstskolā

Atslēgvārdi: motivācija, svešvalodu apguves process, docētājs, students.

Anotācija

Motivācijas loma ir aktuāls jautājums mūsdienu studiju procesā. Docētājam ir grūti strādāt ar studentiem, kuriem nav motivācijas apgūt svešvalodu, tāpēc ir svarīgi veicināt studentu motivāciju mācīties.

Publikācijas mērķis ir raksturot motivāciju un tās lomu svešvalodu apguves procesā augstskolā. Darba uzdevumi: 1) izpētīt motivāciju un tās veidus; 2) definēt, kāda ir motivācijas loma svešvalodu apguves procesā augstskolā; 3) atklāt, kā docētājam stiprināt studentu motivāciju, apgūstot svešvalodu augstskolā.

Veicot pētījumu, apkopota un analizēta dažāda speciālā literatūra latviešu, angļu un vācu valodā, kā arī pievienoti piemēri no svešvalodas nodarbībām franču un vācu valodā Starptautiskā tūrisma fakultātes studentiem Biznesa Augstskolā *Turība*.

Motivation and Its Role in the Process of Mastering a Foreign Language in a Higher Educational Institution

Keywords: motivation, the process of mastering foreign languages, lecturer, student.

Summary

The role of motivation has always been a typical question in the study process. If a student is motivated to master a foreign language, then the student is interested in every activity that is done within the study process, and is interested in getting a positive final result. If there is no motivation, then the study process does not go on successfully. It is important to create the students' motivation because it is difficult for the lecturer to work with the students, who do not have motivation. Mastering a foreign language is a creative process. You cannot just study vocabulary and grammar; you need to feel the language and to love to use it.

The **aim** of the given paper is to investigate motivation and its role in the process of mastering a foreign language in a higher educational establishment. The tasks of the paper: to investigate the motivation and its aspects; to define the role of motivation in the process of mastering a foreign language in a higher educational establishment, and how the lecturer can strengthen the motivation of students in the foreign language learning process. Different scientific literature in Latvian, English and German was summarized and analyzed; there were also added examples from the French and German lectures for students of International Tourism Faculty in *Turība* University.

The author states: in the process of mastering a foreign language the student has both internal and external motivation. The external motivation can be based on praises, awards or threat and punishment. The internal motivation of the student is based on his/her own desire to achieve better results by mastering a foreign language and to escape failures. The lecturer must encourage the internal motivation that is based on achievements – then the student will work actively in classes.

The lecturer must remember that very often the student does not have any contact with people whose native language is the language that the student studies. In that case the lecturer is like an example for the student, and the student associates the lecturer with the foreign language.

The main factor, that can influence and encourage the motivation of the student in the process of mastering a foreign language, is the lecturer. The lecturer promotes the development of the student and motivates him to master a foreign

language if the lecturer creates positive study environment, varies teaching methods and encourages students' independent work outside the lectures. Motivation is not constant within the study process. The lecturer should pay attention to this important issue before preparing for each lecture.

Dagnija DEIMANTE

Challenges in Promoting the Development of Reading Skills

Keywords: reading comprehension, reading skills, reading strategies, strategic reader.

Annotation

The article focuses on reading skills needed for successful reading comprehension. Preliminary research carried out in an upper-secondary school indicated the needs of students and problems they deal with.

Reading in a foreign language is a complex skill and comprehension success varies according to reading purposes. Nevertheless, readers should have syntactic knowledge and processing skills, prior knowledge, discourse knowledge, reading strategies that support comprehension. Reading comprehension is closely linked with thinking skills and vice versa.

Reading comprehension refers to the ability to go beyond words, to understand the ideas and relationships between the ideas. In order to acquire skills necessary for successful reading comprehension, a strategic reader uses appropriate reading strategies. Teachers guide students in the process of acquiring and using reading skills by introducing them with appropriate reading strategies and monitoring the learning process.

Izaicinājumi lasīšanas prasmju pilnveides veicināšanā

Atslēgvārdi: teksta izpratne, lasīšanas prasmes, lasīšanas paņēmieni, „stratēģiskais lasītājs”.

Kopsavilkums

Lasīšanas prasmes mūsdienās ir pamatprasmes jebkurā dzīves jomā. Rakstā aplūkotas vidusskolēnu lasīšanas prasmes angļu valodā. Pēdējā desmitgadē vidusskolēnu lasīšanas prasmes Latvijā ir uzlabojušās, tomēr tās joprojām nav pietiekami labas darba tirgum. Lai palīdzētu skolēniem pilnveidot lasīšanas prasmes, ir jāizprot faktori, kas ietekmē lasīšanas prasmju apguvi un jāapzinās paņēmieni, kas var tikt izmantoti, lai skolēni patstāvīgi varētu pilnveidot lasīšanas prasmes ārpus skolas un arī vēlāk turpmākajā dzīvē.

Tika veikts izmēģinājuma pētījums vidusskolā vienā no Latvijas pilsētām, kurā tika konstatēts, ka skolēni viszemāko sniegumu uzrāda lasīšanas prasmju vērtējumā. Tomēr skolēni atzīst, ka lasīšanas prasmes būs svarīgas viņu turpmākajā dzīvē, galvenokārt, darba tirgū (44 %) un turpmākajās studijās (38 %).

Lai veicinātu skolēnu lasīšanas prasmju pilnveidi, jāpievērš uzmanība ne tikai leksikas vienībām un teikuma struktūrai, bet mācību procesā jāintegrē arī kognitīvās un metakognitīvās prasmes, jo lasīšana ir nesaraujami saistīta ar domāšanas procesiem. Lasīšanas prasmes var sekmīgi pilnveidot, iedrošinot skolēnus izmantot kognitīvos paņēmienus vai arī domāt stratēģiski tad, kad skolēni sastopas ar grūtībām teksta izpratnē. Lasīšanas prasmju pilnveidē, kas uzlabotu teksta izpratni, liela nozīme ir motivācijai, pašefektivitātei un sadarbībai starp skolēniem un starp skolēniem un skolotājiem. Tādēļ skolēniem ir nepieciešams apzināties savas vajadzības, iegūt zināšanas par stratēģijām, kuras var izmantot lasīšanas prasmju pilnveidē, kā arī izprast savu motivāciju un ticību sev.

Lai palīdzētu skolēniem izvēlēties un izmantot piemērotākos paņēmienus lasīšanas prasmju pilnveidē, izmēģinājuma pētījumā tika noskaidrots, kuri lasīšanas aspekti skolēniem sagādā vislielākās grūtības. Lielākā daļa respondentu (68 %) atzīst, ka nepietiekams vārdu krājums rada vislielākās grūtības teksta izpratnē. Svarīgi atzīmēt, ka tikai 20 % respondentu domā, ka iepriekšējās zināšanas par konkrēto tēmu ļautu izprast tekstu labāk. Turklāt tikai 8 % respondentu piekrīt, ka pierakstu veidošana ļauj labāk izprast tekstu. Izmēģinājuma pētījuma rezultāti varētu norādīt uz to, ka skolēni neprot izmantot lasīšanas stratēģijas, kas palīdzētu pilnveidot lasīšanas prasmes.

Izmēģinājuma pētījums norādīja uz vairākām iezīmēm. Pirmkārt, vidusskolēni izprot lasīšanas prasmju pilnveides nepieciešamību. Otrkārt, lasīšanas prasmes diemžēl nav pietiekami labi attīstītas, kā to rāda 12. klases centralizētā eksāmena rezultāti. Treškārt, skolēni izprot vārdu krājuma paplašināšanas svarīgumu, taču nav pārliecināti par kognitīvo un metakognitīvo prasmju integrēšanas nepieciešamību. Tādējādi skolotāju uzdevums ir palīdzēt skolēniem pilnveidot lasīšanas prasmes, vienlaikus attīstot kognitīvās un metakognitīvās prasmes.

Vita BALAMA

Importance of Context in the Acquisition of Language and Culture Phenomena

Keywords: role of context, culture references, culture environment, graded texts.

Annotation

The aim of this paper is to present the research on stages of learning culture facts and culture references exploiting the literary texts. There may be several reasons for learning the culture references, such as person's interest in the subject, the aim of the studies, etc. The role of the context is very important, as it describes certain culture environment. The author discusses the relationship between the language learning and the culture phenomena studies in different types of texts. As one of the most efficient types there is research the use of graded texts for culture reference studies with the help of context.

Konteksta nozīme valodas un kultūras faktu apgūvē

Atslēgvārdi: konteksta loma, kultūras atsauces, kultūrvide, pakāpeniskās grūtības teksti.

Kopsavilkums

Sākuma posms kultūras faktu apgūvē un turpmākajās kultūras studijās aptver pamata studijas un vēlāk arī papildu intereses studijas. Kultūras faktu un fenomenu apgūvei ir vairāki iemesli: tas var būt priekšmets kā tāds vai izpētes priekšmets, vai arī vispārējā viedokļa veidošanas process. Konteksta loma kultūras faktu apgūvē ir acīmredzama, kad tiek lasīta daiļliteratūra, kurā aprakstīta kādas konkrētas kultūras vide. Kultūras faktu atpazīšana faktiski ir pirmais solis kultūras apgūves procesā. Kultūras faktu atpazīšana ir pirmais faktors, kas jāapgūst, ja kultūras studijām izmanto literārus darbus. Parasti to var paveikt ar vispārzināmiem kultūras faktiem. Kultūras faktu atpazīšana notiek ik reizi, lasot daiļliteratūru. Tie literāros darbos tiek izmantoti, lai radītu attiecīgu un bieži vien lokālu darbības fonu. Dažreiz lasītāji, kas pieder citai kultūrai, daiļdarbā atpazīst vairāk kultūras faktu, nekā tie lasītāji, kas pieder attiecīgajai kultūrai.

Rakstā ir analizētas kultūrspecifiskās leksiskās vienības kontekstā, kuras atšķiras no mērķauditorijas lasītāja kultūras. Tiek analizēta arī tulkojuma kvalitāte. Kultūrvidi raksturojošo leksisko vienību analīze ir balstīta uz Džona Grišama romānu un stāstu tekstiem. Tiek uzsvērtā tulkojuma izmantotās pieejas nozīme kultūras faktu pārveidē no avotvalodas mērķvalodā. Neskatoties uz tulkojuma procesa subjektivitāti, arī pats kultūras faktu identifikācijas process ir ļoti subjektīvs.

Lai lasītu autentiskus literārus tekstus, nepieciešamas ne tikai labas valodas zināšanas, bet jāuztver arī literatūras darba niansas un jāprot tās interpretēt. Tā kā kontekstam ir liela nozīme, tad ir svarīgi izveidot ciešu saistību starp valodas apgūvi un kultūras studijām. Sākuma posmā ieteicams izmantot atvieglināto jeb dalīto pakāpju (pakāpenisko) lasīšanas materiālu. Dalīto pakāpju teksti bieži vien tiek veidoti, lai pielāgotos lasītāja valodas spējām. Galvenā uzmanība šajos pakāpeniskajos tekstos tiek veltīta attiecīga vārdu krājuma, stila un satura izmantošanai. Bieži vien pakāpeniskie teksti tiek veidoti tieši tulkojumu veidā.

Secināms, ka literārie darbi var tikt veiksmīgi izmantoti valodas un kultūras faktu apgūves procesā. Lasītāji parasti iziet vairākas zināšanu apgūves pakāpes, lasot autentiskus literārus darbus. Autentiskie teksti, kas balstās uz tekstu autora kultūru, palīdz veidot saikni starp valodas apgūvi (vārdu krājumu, stilu un izteiksmi) un kultūras faktu apgūvi. Pakāpeniskās apgūves teksti ar dažādu sarežģītības pakāpi ir ieteicami, lai iepazīstinātu lasītājus ar autentiskiem literāriem darbiem.

Dace MARKUS, Santa DAUME, Ilona BUKŠA

Bērnu valoda: krāsu asociācijas un īpašības vārdu lietojums

Atslēgvārdi: bērnu valoda, vārdšķiras, krāsu asociācijas un nominācija.

Anotācija

Rakstā analizētas bērnu krāsu asociācijas, krāsu nominācija un īpašības vārdu lietojums. Analīzei izmantoti Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas (RPIVA) Bērna valodas pētījumu centrā 2015. gadā veiktā pētnieciskā projekta „Latviski runājošu bērnu krāsu uztvere: lingvistiskais aspekts” divu pētījumu rezultāti. Iegūtie dati rosina pētījumus turpināt, analizējot bērnu reakciju uz vizuāliem stimuliem, krāsu apzīmējumu metaforisko lietojumu, monolingvālu un bilingvālu bērnu krāsu uztveri, salīdzināt rezultātus ar pētījumiem citās valodās un izpētīt faktorus, kas stimulē bērnus attīstīt krāsu asociācijas un nomināciju.

Children’s Language: Colour Associations and the Usage of Adjectives

Keywords: children’s language, parts of speech, colour associations and nomination.

Summary

In the present article the research project findings of two research parts conducted in Riga Teacher Training Education Management Academy (RTTEMA) Child’s language centre “Latvian-speaking children’s colour perception: the linguistic aspect” have been applied for the analysis. As a whole, three and four-year-old children are able to tell about their activities and feelings in the morning, thus they are endowed with basic communicative competence that is implemented using mainly basic parts of speech. The choice of parts of speech in children’s narratives as a whole is close to the frequency of the use of parts of speech in adult speech, though differences can also be discerned: in children’s speech adjectives can be encountered more often than pronouns and conjunctions. Common relationships in children’s association of colours can be observed: primary colours (red, blue, black, green, yellow etc.) are more frequently used by children, therefore these nominations are more commonly used in the child’s speech, while the second position in terms of frequency is occupied by primary colours with an additional designation – light or dark, also bright, as well as gold and silver colour. There exists strong consensus in children’s colour association with the surrounding natural environment. In their individual descriptions children show signs of colour midtones as well as longer descriptions, such as, the family is white with golden edges, pink in the middle. One can also encounter designations inherited directly from adult speech, as well as those, which are indicative of children’s creative linguistic searches for naming the phenomena having been gained by association. The research findings encourage one to continue research into analyzing the children’s response to visual stimuli, metaphoric use of colour designations, colour association of monolingual and bilingual children, comparing research results with research findings in other languages and exploring factors that promote the development of the child’s association with colours and their nomination.

Sanita LAZDIŅA, Solvita POŠEIKO

***Lai varētu vairāk ieinteresēt skolēnus mācību darbā,
lai pašai būtu interesantāk strādāt¹ –
kā saglabāt un mācīt valodas e-gadsimtā?***

Atslēgvārdi: valodas dzīvotspēja, virtuālā mācību vide, brīvpieejas resursi, digitālie rīki, repozitoriji, interaktivitāte, lingvistiskā ainava.

Anotācija

Mācību satura apguve mūsdienu skolā nav iedomājama bez starpdisciplināritātes, informācijas tehnoloģiju prasmēm un valodu kompetences. Šobrīd uz skolēniem vairāk ir attiecināms metaforiskais apzīmējums „digitālais pilsonis”, savukārt skolotājs ir kompetents noteiktas jomas mācību priekšmetā. Šāds tandēms ir ļoti noderīgs interaktīvai un radošai skolēna un skolotāja sadarbībai, mācot un mācoties vienam no otra. Digitālie rīki ir kā instruments, ar ko izzināt, apgūt un dažādot mācību vielu, lai varētu ieinteresēt skolēnus mācību darbā un lai būtu interesantāk strādāt arī pašam skolotājam. Interaktīvu mācību materiālu izveide, dalīšanās ar tiem un pielāgošana konkrētai situācijai un videi veicina arī valodu lietojuma sfēru paplašināšanos, kas ir viens no faktoriem mazāk lietotu valodu saglabāšanai.

Rakstā ir aplūkota valodas vitalitātes teorija, pievērsta uzmanība virtuālās mācību vides jautājumiem un interaktivitātei mācību procesā.

To Get Pupils More Interested in Learning and to Make Work More Interesting for Oneself – How to Maintain and Teach Languages in the Digital Age?

Keywords: language vitality, virtual learning, open educational resources, digital tools, repositories, interactivity, linguistic landscape.

Summary

Learning contemporary curriculum in today's school system is not imaginable without interdisciplinarity, IT skills and language competency. However, interdisciplinarity is only possible with knowledge of one's own field, subject, or branch of science. In order to use digital tools in Latvian language teaching and learning, there must be not only deep knowledge of the language, but also knowledge and skill with technology. Currently, it is the student who could be better characterized as the digital citizen, while the teacher is of course more competent in specific academic subject areas. This tandem presents many opportunities for students and teachers to cooperate in interactive and creative ways, learning from and teaching one another.

Digital tools and learning are not ends in themselves, but they can be used as tools to explore, learn and diversify subject matter not only in order to attract students

¹ Citāts no kursu izvērtēšanas anketas (Rēzekne 2015); autors – skolotājs (anonīms).

to academic work, but to increase interest for the teacher. The use and adaptation of the virtual environment is one of the factors involved in language preservation.

This article consists of four chapters: the first chapter describes the theory of language vitality. Thinking about lesser-used languages (in the context of Latvia and Latgale, both the Latvian and Latgalian languages) and their vitality, it is important to be aware of sociolinguistic criteria which can be used to determine how threatened a language is, and how to take action to “reinvigorate” lesser-used languages in certain areas. The second chapter is dedicated to the virtual learning environment, focusing on basic concepts such as open educational resources, free licensing, etc., which Rezekne Higher Education Institution researchers have been working with in their participation in the LangOER project. In the same section, repositories, data storage facilities and Latgalian and Latvian language resources available online are briefly discussed. The third chapter is dedicated to an overview of the courses organized for teachers to raise teachers' digital competence. The final chapter focuses on interactivity and practical examples that combine both linguistic competence, as well as digital literacy cultivation. Particular attention should be paid to the Latvian language in an authentic environment, namely, researching and analyzing the language in the public space (the linguistic landscape). Finally, at the end of the article a summary and vision for applied topics are provided.

Ieva ELSBERGA

Vācu valodas kā svešvalodas mācību grāmatas Latvijā: gramatiskais aspekts

Atslēgvārdi: vācu valoda kā svešvaloda, valodu mācīšana, Latvijas izglītības vēsture.

Kopsavikums

Vācu valodas kā svešvalodas mācību grāmatas Latvijā līdz šim ir maz pētītas, lai gan vācu valoda vienmēr ir bijusi viena no nozīmīgākajām svešvalodām Latvijas skolās. Īpaši tas sakāms par laikposmu starp Pirmo un Otro pasaules karu, kad lielākajā daļā skolu vācu valoda bija pirmā apgūstamā svešvaloda. Gan vācu valodas kā svešvalodas mācību grāmatās, gan arī periodikā pamanāmas izpausmes sadursmei starp klasiskajiem pedagoģijas paņēmieniem un reformpedagoģijas metodēm. Šajā rakstā uzmanība pievērsta mācību materiālu gramatiskajam aspektam, un no šī viedokļa aplūkotas vairākas starpkaru periodā Latvijas skolās lietotās vācu valodas kā svešvalodas mācību grāmatas.

Schoolbooks for German as a Foreign Language in Latvia: Grammar Aspect

Keywords: German as a foreign language, language teaching, history of education in Latvia.

Summary

German has a long history of being taught as a foreign language in the Latvian schools – along with English, French and Russian. However, there have been prolonged periods when German was far ahead of the others in terms of learner numbers and everyday use. One of such periods was the time between the First and the Second World War. At that time, German was the very first foreign language Latvian children learnt in school; one exception to this rule were schools in the easternmost region of Latvia – Latgale – mainly because of lack of proficient German language teachers (thus the first foreign language in Latgale instead of German was Russian). Consequently, the problems concerning teaching of German were common topics at conferences (for example, *Jauno valodu skolotāju konference* (Conference for Teachers of New Languages)) and in periodicals (for example, *Izglītības Ministrijas Mēnešraksts* and *Mūsu Nākotne*).

The scope of different aspects for researching German as a foreign language in Latvian schools is wide, the present paper deals with only one of them; it analyses schoolbooks used in the interbellum from the point of view of grammar sequence. The paper investigates the sequence of grammar topics, how it changes over time and looks into the possible link between those changes and new theories in language teaching.

The introductory part of the paper presents some background on language teaching methods in Latvia in the interwar period and throws light on the clash between the so called ‘old’ and ‘new’ schools. The ‘old school’ is the use of traditional methods in language teaching, which, at the time, meant using mostly the Grammar-Translation Method, whereas the ‘new school’ follows the principles of the Reform Movement. The introduction is followed by an analysis of several schoolbooks that were widely used in Latvian schools (e. g. by Antonija Melnalksne, Pēteris Neijs, Mārtiņš Bruņeniēks and Ludis Bērziņš) and, where possible, a comparison between them. The final part sums up the analysis and offers perspective for further research.

On the whole, it must be emphasized, that there is no explicit change that can be attributed to some specific new ideas. The contents and thus also the grammar sequence cannot be empirically linked to some “bigger” movement in educational progress. It seems to depend mostly on specific individuals, that is, the authors of schoolbooks.

María de la Paz DIAZ MENDOZA

Acquisition of Spanish Personal Pronouns as Direct and Indirect Objects with Transitive Verbs at the Language Proficiency Levels A2–B2

Keywords: interlanguage, Spanish, personal pronouns as direct object, personal pronouns as indirect object, transitive verbs.

Annotation

This paper presents a description focused on the personal pronouns as direct and indirect objects with transitive verbs in the Spanish interlanguage of Latvian speaker learners. The **aims** of the research are to define the idiosyncratic features of the interlanguage and to compare the results with the theoretical approach of Juana Maria Liceras (Liceras 1996).

The methodology is a case study. The data was collected by means of a grammatical judgment task, reading comprehension and a written composition. The major finding was that the learners had more correct answers than errors. On the other hand, all groups obtained more doubts about the studied pronouns. These findings suggest a partial influence of the Latvian language, especially when the respondents eliminate one of clitic pronouns in the structure *indirect object pronoun + direct object pronoun + verb*. Finally, the idiosyncratic features of the Spanish personal pronoun system seem to have a greater impact on the focus of the direct object and on the wrong selection of the clitic pronouns.

Personu vietniekvārdu lietojuma apguve akuzatīva un datīva locījumā ar transitīvajiem darbības vārdiem: spāņu valodas kā svešvalodas apguve Latvijā A2–B2 līmenī

Atslēgvārdi: starpvaloda, spāņu valoda, personas vietniekvārds kā netiešais papildinātājs, personas vietniekvārds kā tiešais papildinātājs, transitīvais darbības vārds.

Kopsavilkums

Rakstā izklāstīts pētījums, kā Latvijas studenti, kas apgūst spāņu valodu kā svešvalodu, lieto personu vietniekvārdus akuzatīva un datīva locījumā konstrukcijās ar transitīvajiem darbības vārdiem. Šī pētījuma mērķis ir aprakstīt starpvalodas iezīmes un iegūtos rezultātus salīdzināt ar agrāk publicēto pētījumu pamatnostādnēm (Liceras 1996).

Izmantotā pētījuma metode ir gadījumu izpēte ar trīsdesmit Latvijas studentiem, kuri sadalīti trīs grupās atkarībā no viņu spāņu valodas prasmju līmeņa. Dati savākti no trim dažādiem avotiem: gramatiskā sprieduma testa, lasīšanas uzdevuma un rakstīšanas uzdevuma. Atkarīgie mainīgie parametri ir pareizo struktūru skaits, nepareizo struktūru skaits, izlaišanas skaits un šaubu skaits gramatiskā sprieduma testā. Savukārt neatkarīgie mainīgie parametri ir dzimtā valoda un spāņu valodas iezīmētie aspekti attiecībā uz personu vietniekvārdu sistēmu akuzatīva un datīva locījumā.

Svarīgākais secinājums – spāņu valodas apgūvēji devuši vairāk pareizo atbilžu nekā nepareizo. Tajā pašā laikā visu grupu atbildētāji daudzus teikumus ar personu vietniekvārdiem atzīmējuši kā apšaubāmus. Pētījuma rezultāti ļauj secināt, ka latviešu valodas ietekme uz spāņu starpvalodu ir tikai daļēja. Šis aspekts konstatēts gadījumā, kad atbildētāji izdzēsa vienu no personu vietniekvārdiem konstrukcijā *netiešais papildinātājs + tiešais papildinātājs + darbības vārds*, jo latviešu valodā šāda konstrukcija nav obligāta. Iespējams, spāņu valodas personu vietniekvārdu sistēmas

īpatnībām ir lielāka ietekme uz starpvalodas iezīmēm, it īpaši attiecībā uz tiešā papildinātāja fokusu un nepareizu personas vietniekvārda izvēli.

Baiba KAČANOVA

Leksikas apguves lingvodidaktiskā modeļa koncepcija angļu valodas kā svešvalodas apguvei

Atslēgvārdi: leksiskā pieeja, leksika, semantiskā lauka teorija, fiksētās vārdkopas, angļu valoda kā svešvaloda, mācību materiāla izstrāde.

Anotācija

Plašs vārdu krājums ir viens no priekšnosacījumiem veiksmīgai komunikācijai svešvalodā. Rakstā tiek aplūkota leksikas apguves lingvodidaktiskā modeļa koncepcija angļu valodas kā svešvalodas apguvē, kas veicina vārdu krājuma pilnveidi. Leksikas lingvodidaktiskā modeļa koncepcija veidota, balstoties uz raksta autore iepriekšējos pētījumos gūtajām atziņām par leksiskās pieejas un semantiskā lauka teorijas izmantošanu svešvalodas apguvē, kā arī par vārdu krājuma atlasī. Leksikas apguves lingvodidaktiskā modeļa koncepcijā doti praktiski ieteikumi, kā atlasīt vārdu krājumu apguvei, izmantojot visbiežāk lietoto vārdu sarakstus, un cik vārdus ieteicams apgūt, piemēram, vienā nodarbībā. Publikācijā uzsvērtā fiksēto vārdkopu nozīme svešvalodas apguvē.

Lingvodidactic Model Concept for Teaching Lexis in English as a Foreign Language

Keywords: lexical approach, lexis, semantic field theory, collocations, English as a foreign language, development of teaching materials.

Summary

One of the basic principles for successful communication in a foreign language is a wide range of vocabulary. The article deals with a lingvodidactic model concept for teaching lexis in English as a foreign language, which provides development of rich vocabulary. The lingvodidactic model concept for teaching lexis is based on the author's conclusions from the previous researches, concerning lexical approach and semantic field theory in teaching foreign languages, as well as on selection of vocabulary.

The range of the teaching aids approved by Ministry of Education and Science is very wide, and each teacher has to make a decision which teaching aid to use. As already concluded in the previous researches, the vocabulary included in the books differs very much and there are not enough tasks for practising vocabulary. The article includes pieces of practical advice how to choose vocabulary for studying, using most frequently used word lists, for example, *Corpus of Contemporary American English*, and how many words it would be advisable to teach per lesson. The main emphasis is not on teaching separate words but collocations. In the

lingvodidactic model concept for teaching lexis there are given guidelines how to work with collocations and examples how to make and use semantic cognitive maps in teaching foreign languages, at the same time practising speaking and writing skills. Semantic cognitive map is a good tool for revising vocabulary and for helping students to remember the words and their connections with each other. Actually, one of the most important aspects is practising the vocabulary, and in lingvodidactic model concept the tasks are organized so that they would provide the necessary repetition and students would be able to store the words in their long term memory.

As a result of the approbation of the lingvodidactic model concept for teaching lexis, it was concluded that the amount of vocabulary for each student was considerably expanded, but because of the limited length of the publication there is not given a detailed description of the approbation results.

Gillian COCHRANE

The Development of a Literacy Programme to Support Learners with Delayed Literacy Development

Keywords: Learner-centred learning, metalinguistic awareness, dyslexia, metacognition, literacy.

Annotation

The Dyslexia Action Literacy Programme (DALP) is proving to be a flexible, multi-dimensional literacy tool. It has been designed to structure language-learning contexts to maximise the progress that learners with literacy-related learning difficulties (e. g. dyslexia) can achieve. Its learner-centred approach and its emphasis upon the provision of highly structured practice, which makes the essence of the information explicit, are examined. Using examples, this article demonstrates how using DALP allows learners to modify and monitor their own performance and build towards competent and automatic execution of literacy-related skills. DALP's use as a professional development tool, to train teachers in facilitative rather than didactic teaching methods, is explored. The beneficial impact of the use of DALP on learners and teachers is described.

Aktīvā programma lasītprasmes attīstības veicināšanai skolēniem ar disleksiju

Atslēgvārdi: skolēncentrēta mācīšanās, metalingvistiskā informētība, disleksija, metakognitīvisms, rakstpratība.

Kopsavilkums

Aktīvā rakstpratības apguves programma disleksijas gadījumiem (*Dyslexia Action Literacy Programme*) ir zinātniski pamatota un praksē pārbaudīta daudzdimensionāla metodiska sistēma. Tās izmantošana nodrošina iespējas pilnveidot skolotāju un valodas terapeitu darbību lasītprasmes un pareizrakstības trūkumu reducēšanā, tostarp arī disleksijas gadījumos. Vienlaikus programma ir primāri

orientēta uz katra skolēna individuālo resursu respektēšanu mācību procesa īstenošanā.

Būtiskākais programmas darbības virziens ir skolēnu paškontroles un pašregulēšanas spēju attīstības veicināšana efektīvai daudzslāņainu valodas prasmju apguvei. Šajā nolūkā programmas īstenošanā tiek izmantotas īpašas metodes, kas ļauj skolēniem pašiem izvērtēt savu mācīšanās efektivitāti. Skolēnu psihisko resursu izvērtēšanai tiek izmantots Žana Emīla Gomberta (*Jean-Emile Gombert*) modelis, kas raksturo divus dažādus valodas izpratnes līmeņus:

- 1) netiešas zināšanas par valodu, t. i., galvenokārt empīriskas zināšanas par runu un fonēmu diferencēšanu (epilingvistiskais līmenis);
- 2) strukturētas zināšanas par valodu, kas nodrošina iespējas pašam subjektam apzināti kontrolēt savu valodas lietošanas un attīstīšanas procesu (metalingvistiskais līmenis).

Orientējoties uz metalingvistiskā līmeņa sasniegšanu, aktīvās rakstpratības apguves programmas saturs nav paredzēts faktu, noteikumu vai definīciju automātiskai iegaumēšanai, bet gan gluži pretēji – tam tiek izmantota pēctecīga vingrinājumu sistēma valodas materiāla izpētes veicināšanai.

Programmas īstenošanā tiek nošķirtas vairākas fāzes (soļi). To pamatā ir mācību situācijas, kas sekmē skolēnu personisko atklāsmi valodas jomā, saistot to ar iepriekš apgūto pieredzi un zināšanām. Vienlaikus nozīmīgi faktori mācību sasniegumu nodrošināšanā ir darba jeb operatīvās atmiņas un uzmanības attīstīšana.

Lielbritānijā veikto empīrisko pētījumu rezultāti apliecina, ka aktīvā rakstpratības apguves programma ir uzskatāma par efektīvu mācību materiālu dažādu vecumu skolēniem ar speciālajām vajadzībām lasītprasmes pilnveides jomā. Saskaņā ar programmas eksperimentālajā ieviešanā iesaistīto speciālistu, t. i., skolotāju, psihologu un valodas terapeitu ziņojumiem, šī strukturētās vingrinājumu sistēmas izmantošana ir bijusi efektīva gan darbā ar skolas vecuma bērniem, gan – pieaugušajiem cilvēkiem. Šeit piebilstams, ka pašlaik ir apkopoti empīrisko pētījumu dati par septiņdesmit gadījumiem, ko raksturo atšķirīgi mācību sasniegumi un lasītprasmes apguves līmeņi. Uz šī pētījuma pamata tiek plānota turpmākā programmas ieviešana gan Lielbritānijas izglītības iestādēs, tostarp pamatskolās, vidusskolās, privātajās internātskolās, gan specializētajās izglītības institūcijās, piemēram, cietumos funkcionējošajās izglītības struktūrvienībās un specializētajos disleksijas centros.